

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM
VAZIRLIGI**

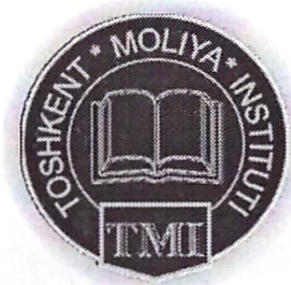
TOSHKENT MOLIYA INSTITUTI

**O‘quv-uslubiy boshqarma
tomonidan ro‘yxatga olindi**

№ _____

2014 yil 20 avgust

**Institut Kengashining
№1-sonli qarori bilan
TASDIQLANGAN
(2014 yil 22 avgust)**

G‘AZNACHILIK TIZIMIDA NAZORAT

ISHCHI O‘QUV DASTURI

Oliy ta‘limning:

Bilim sohasi: 300000 - Ijtimoiy fanlar, iqtisod va huquq

Ta‘lim sohasi: 340000 – Iqtisod va biznes

Ta‘lim yo‘nalishi: 5231300 - Pensiya ishi

Toshkent-2014

Fanning ishchi o'quv dasturi o'quv, ishchi o'quv reja va o'quv dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

- D.Toshmuxamedova - TMI, "G'aznachilik ishi" kafedrasida kata o'qituvchisi
Sh. Hamdamov - TMI, "G'aznachilik ishi" kafedrasida o'qituvchisi

Taqrizchilar:

- A.Norqulov - TMI, "Moliya" kafedrasida dotsenti, i.f.n..
D. Pulatov - O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi G'aznachiligi Moliyaviy majburiyatlarni ro'yxatga olish va to'lovlarni amalga oshirish bo'limi boshlig'i, i.f.n., dots.

Fanning ishchi o'quv dasturi kafedraning 2014 yil 10 iyundagi 20-sonli majlisida muhokama etilib, fakultet Kengashida ko'rib chiqishga tavsiya qilingan.

Kafedra mudiri

A. Botirov

Fanning o'quv dasturi Toshkent moliya instituti Ilmiy-uslubiy kengashida muhokama etilgan va nashrga tavsiya qilingan (2014 yil 12 iyundagi 11-sonli qarori).

Fakultet dekani

Sh. Allayarov

Kelishildi:

**O'quv ishlari bo'yicha
prorektor**

A.Karimov

KIRISH

1.1. Fanining vazifalari

“G‘aznachilik tizimida nazorat” fanini o‘qitishdan maqsad – talabalarga davlat budjetining g‘azna ijrosida nazoratni tashkil etish haqida nazariy bilimlar berish, ularda mamlakatda amalga oshirilayotgan institutsional islohotlarning bugungi bosqichida davlat moliyasini boshqarishda amalga oshirilayotgan o‘zgarishlarning asosiy yo‘nalishlari va g‘aznachilik tizimi faoliyatida samarali nazoratni tashkil etish bo‘yicha asosiy ko‘nikmalar hosil qilishdan iborat.

Ushbu maqsaddan kelib chiqqan holda mazkur fan o‘z predmetini o‘rganish uchun quyidagi vazifalarni qo‘yadi:

- g‘aznachilik tizimida nazoratning mohiyati va ahamiyatini o‘rganish;
- g‘aznachilik faoliyatida nazoratni tashkil etishning maqsadi va vazifalarini o‘rganish;
- g‘aznachilik faoliyatida nazoratni amalga oshirishning huquqiy-me‘yoriy asoslarini o‘rganish;
- g‘aznachilik tizimida dastlabki va joriy nazoratni olib borish tartibini o‘rganish;
- g‘aznachilik faoliyatida ichki nazoratni tashkil etish asoslarini o‘rganish;
- g‘aznachilik tizimida “Bank-mijoz” va boshqa tegishli kompleks Dasturlaridagi g‘aznachilik operatsiyalari bilan bog‘liq jarayonlar monitoringini olib borish va tahlil qilish tartibini o‘rganish;
- g‘aznachilik organlari faoliyatining tashqi nazorati asoslarini o‘rganish;
- g‘aznachilik tizimi faoliyati nazoratining chet el tajribalarini ayrim davlatlar g‘aznachilik tizimi misolida o‘rganish va h.k.

1.2. Fanni o‘zlashtirgan talabaning malakaviy darajasi:

-G‘aznachilik organlari faoliyatida nazoratni tashkil etish nazariyasi va amaliyotiga oid bilimga,

- o‘quvga va ko‘nikmalarga ega bo‘lishlari lozim,
- umumnazariy va umumiy iqtisodiy fanlardan olgan bilimlari bilan bir qatorda,
- g‘aznachilik tizimida nazoratga oid me‘yoriy hujjatlardan,
- mamlakatda g‘aznachilik organlari faoliyatida nazoratni tashkil etish amaliyotidagi va xorijiy davlatlar g‘aznachilik tizimida nazorat amaliyotidagi o‘zgarishlardan xabardor bo‘ladi.

1.3. Fanning o‘quv rejasidagi fanlar bilan bog‘liqligi

Mazkur fanni o‘rganish uchun bakalavr-iqtisodchi davlat ta‘lim standartlarida ko‘zda tutilgan iqtisodiy fanlar bilan bevosita aloqada bo‘ladi.

1.3. Fanni o'qitishda qo'llaniladigan yangi pedagogik texnologiyalar va ularning mazmun-mohiyati

«G'aznachilik tizimida nazorat» fanining *ma'ruza mashg'ulotlarida* ma'lumotlarni ko'rgazmali taqdim etish usullari va vositalari:

insert jadvali:

- mustaqil o'qish, ma'ruza tinglash jarayonida olinadigan ma'lumotlarni yaxlit bir tizimga keltirishga imkoniyat yaratadi.
- oldindan olingan ma'lumotni yangisi bilan o'zaro bog'lash qobiliyatini shakllantirishga imkon beradi.

Klaster (Klaster - tutam, bog'lash):

Ma'lumot xaritasini tuzish va vositasi-barcha fikr konstitutsiyasini fokuslash va aniqlash uchun asosiy omil atrofida g'oyalarni yig'ish.

Toifali jadval:

Toifa - mavjud holat va munosabatlarni aks ettiradigan belgi (umumiy).

- ajratilgan belgilarga ko'ra olingan ma'lumotlarni birlashtirishni ta'minlaydi;
- tizimli mushohada qilish, ma'lumotlarni tarkiblashtirish va tizimlashtirish ko'nikmasini rivojlantiradi.

Kontseptual jadval:

O'rganilayotgan xodisa tushuncha, qarash, mavzu va shu kabilarni ikki va undan ortiq jihat bo'yicha taqqoslash imkonini beradi. Tizimli mushohada qilish, ma'lumotlarni tarkiblashtirish va tizimlashtirish ko'nikmasini rivojlantiradi.

BBB jadvali:

Bilaman, Bilishni xoxlayman, Bildim

- matn (mavzu, bo'lim) bo'yicha tadqiqot ishlari olib borish imkonini beradi;
- tizimli mulohaza qilish, tarkibga ajratish ko'nikmalarini beradi.

T-jadval:

Bitta kontseptsiya (ma'lumot)ning jihatini o'zaro solishtirish (ha/yuk, ha/qarshi). Tanqidiy mushohada rivojlantiradi.

BLOT-tahlil jadvali:

Tashkilot resurslari holatini tahlil qilish va baholash vositasi. Bu kabi tahlilni tashkilot bo'yicha umumiy tarzda yoki alohida muammo yoki loyixa bo'yicha ham amalga oshirish mumkin. Tizimli mushohada qilish, taqqoslash, solishtirish, taxlil va sintezni amalga oshirish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

«G'aznachilik tizimida nazorat» fanining amaliyot mashg'ulotlarida muammoni jamoali tarzda xal etishning usullari va vositalari:

Aqliy hujum:

Bu uslubda qo'yilgan savol, maummo, masalani butun guruh bilan birgalikda muhokama kilinadi. U talabalarni o'quv jarayonida mashg'ulotlar faol qatnashishlarini topish va bayon qilish chog'ida boshqalarni ham fikrini jalb qilish, o'z fikrlarini aytishga yo'naltiruvchi metoddir.

Bahs:

O'z fikrini ifoda etishni xoxlovchilar orasida biron bir munozarali masalani muhokama qilish, xaqiqatni aniqlash va to'g'ri qarorni qabul qilish.

Muzokaralar:

Eshitish aniq tashkil etilgan ikki tomon fikrlari almashinuvi.

Pinbord texnikasi:

Muammoni xal etish buyicha g'oyalarni tizimlashtirish va guruhlashtirish va yagona nuqtai nazarni ishlab chiqish imkonini beradi.

Delfi texnikasi:

Muammoni xal etishning jamoali baholash va tanlash imkonini beradi.

6-6 texnikasi:

Qo'yilgan muammoni xal etish buyicha jamoa tomonidan ifodalangan variantlardan eng yaxshisi baholanadi va tanlanadi, keyin quyidagi xarakteristikalar algoritmgaga muvofiq ma'lum belgilar bo'yicha guruhlanadi.

Keys stadi.:

Talabalarni qaror qabul qilishga o'rgatishda muammoli vaziyat hosil kilib, uni echishni o'rganish metodi.

Shuningdek «G'aznachilik tizimida nazorat» fanining amaliyot mashg'ulotlarida kompyuter dasturlaridan (Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, Web Trust, SYS Trust), slaydlardan, multimediate'lim vositalaridan, INTERNET sahifalari va tizimlaridan foydalanish tavsiya etiladi.

Talabalarga ushbu fanni o'zlashtirishda mavjud o'quv adabiyotlaridan, elektron darslik, teslar majmuasi va boshqa manbalardan foydalanish tavsiya etiladi.

1.1. 5341700 – “Pensiya ishi” yo‘nalishida «G‘aznachilik tizimida nazorat» fanidan o‘tiladigan mavzular va ular bo‘yicha mashg‘ulot turlariga ajratilgan soatlar hajmining taqsimoti

t/r	Fan mavzularining nomi	Jami soatlar	shu jumladan		
			Ma’ruza	Amaliy mashg‘ulot	Mustaqil ta’lim
1.	“G‘aznachilik tizimida nazorat” fanining predmeti, maqsadi va vazifalari	2	2	-	-
2.	G‘aznachilik tizimida nazoratning zarurligi, mohiyati	14	4	4	6
3.	G‘aznachilik tizimida nazoratning huquqiy asoslari	14	4	4	6
4.	G‘aznachilik tizimi nazoratni tashkil etish shakllari	12	4	4	4
5.	G‘aznachilik tizimida narxlar monitoringini amalga oshirilishi ustidan nazorat	10	2	4	4
6.	G‘aznachilikda davlat xaridini tashkil etilishi	14	4	4	6
7.	Davlat xaridini tender savdolari orqali tashkil etish	12	4	4	4
8.	G‘aznachilik tizimida yuridik majburiyatlarni ro‘yxatga olinishi ustidan nazorat	12	4	4	4
9.	G‘aznachilik tizimida moliyaviy majburiyatlar bo‘yicha to‘lovlarni amalga oshirilishining nazorati	14	4	4	6
10.	G‘aznachilik tizimida nazoratning xorij tajribalari	16	4	4	8
	Jami	120	36	36	48

2. O'QUV MATERIALLARI MAZMUNI

2.1. MA'RUZA MASHG'ULOTLARI

2.1.1. “G‘aznachilik tizimida nazorat” fanining predmeti, maqsadi va vazifalari (2 soat)

“G‘aznachilik tizimida nazorat” fanining predmeti. “G‘aznachilik tizimida nazorat” fanining mazmuni. “G‘aznachilik tizimida nazorat” fanining vazifalari va boshqa fanlar bilan aloqadorligi.

2.1.2. G‘aznachilik tizimida nazoratning zarurligi, mohiyati (4 soat)

Davlat moliyaviy nazorati tarkibida g‘aznachilik tizimidagi nazoratning o‘rni va xususiyatlari. Davlat budjeti ijrosining g‘aznachilik tizimida nazorat: mohiyati, xususiyatlari va vazifalari. G‘aznachilik tizimida nazoratni tashkil etishning huquqiy-me‘yoriy asoslari. G‘aznachilik tizimida nazoratni samarali tashkil etishga oid xorij tajribalari. Sobiq Hamdo‘stlik davlatlarida g‘aznachilik tizimida nazorat tizimini joriy etish amaliyoti. O‘zbekiston Respublikasida g‘aznachilik tizimi nazorati shakllanishining xususiyatlari va vaziflari. G‘aznachilik nazoratini samarali faoliyatini ta‘minlash yuzasidan davlat tadbirlari va ular ijrosining ilk yakunlari.

Qo‘llaniladigan ta‘lim texnologiyalari: *insert jadvali, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A2, A3, A4, A6, Q8, Q9, Q10]

2.1.3. G‘aznachilik tizimida nazoratning huquqiy asoslari (4 soat)

G‘aznachilik tizimida nazoratning asosiy vazifalari, g‘aznachilik tizimida nazorat bo‘linmalarining funktsional vazifalari. G‘aznachilik tizimida nazoratni tashkil etishning huquqiy-me‘yoriy asoslari. O‘zbekiston Respublikasi Budjet kodeksi. O‘zbekiston Respublikasi “Davlat budjetining g‘azna ijrosi to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002 yil 26 apreldagi 144-sonli qarori, mazmuni va ahamiyati. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007 yil 28 fevraldagi 594-sonli “Davlat budjeti g‘azna ijrosi tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori. Moliya vazirligi G‘aznachiligi to‘g‘risidagi Nizom, mazmuni va ahamiyati. O‘zbekiston Respublikasi Davlat budjeti g‘azna ijrosi Qoidalarining g‘aznachilik tizimida nazoratni amalga oshirishdagi ahamiyati.

[A1, A2, A3, A4, A5, Q6, Q7, Q8, Q9, Q10]

2.1.4. G‘aznachilik tizimi nazoratni tashkil etish shakllari (4 soat)

G‘aznachilik nazoratini tashkil etishning huquqiy-me‘yoriy asoslari. G‘aznachilik nazoratining tamoyillari, mezonlari va omillari. Davlat budjeti g‘azna ijrosida nazorat organlari ishtirokining miqyosi va mezonlari. G‘aznachilik

nazoratining zaruriy elementlari. G'aznachilikning yagona hisobraqami ijrosi yuzasidan nazorat. G'aznachilikning bosh kitobi yuritilishi ustidan nazorat. G'aznachilik organlaridan nazorat. G'aznachilikning axborot tizimidagi mavjud nazorat. G'aznachilikda kassa nazorati. Turli bosqichdagi g'aznachilikning boshqaruv organlari – G'aznachilik Bosh boshqarmasi tomonidan amalga oshiriladigan nazorat. G'aznachilik boshqarmalaridagi nazorat. G'aznachilikning tuman bo'limlari tomonidan amalga oshiriladigan nazorat. G'aznachilikning yagona hisobraqami faoliyatining nazorati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A2, A3, A4, Q8, Q9, Q10, Q12]

2.1.5. G'aznachilik tizimida narxlar monitoringini amalga oshirilishi ustidan nazorat (2 soat)

G'aznachilikda narxlarning shakllanishi ustidan nazorat. Tijorat takliflaridagi narxlarning taqqoslanishi. Tovar xom-ashyo birjalari, bozorlardan ma'lumotnomalarini nazorat qilish tartibi. Tijorat takliflari nazorati. Ommaviy axborot vositalari va ixtisoslashtirilgan reklama nashrlari orqali tijorat takliflari nazorati. Hukumat kafolati bo'yicha olingan xorijiy kreditlar, Jahon banki guruhi, ETTB, OTB, Xalqaro hamkorlik Yapon banki, "KfW" banki kabi xalqaro va xorijiy moliya institutlari tomonidan taqdim etilgan xorijiy grantlar mablag'lari evaziga import qilingan yoki O'zbekiston Respublikasida ishlab chiqarilgan xom-ashyolar, materiallar, butlovchi qismlar va jihozlarni sotib olish bo'yicha tender savdolarini tashkil qilish mexanizmi yuzasidan nazorat. Tender savdosi nazorati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A1, A2, A3, A5, Q7, Q8, Q9, Q11]

2.1.6. G'aznachilikda davlat xaridini tashkil etilishi (4 soat)

G'aznachilikda davlat xaridini tashkil etilishining zarurligi, mohiyati va ahamiyati. G'aznachilikda davlat xaridini tashkil etilishi mexanizmi. G'aznachilikda davlat xaridlari tizimini tashkil etishning nazariy va tashkiliy asoslari. G'aznachilikda davlat xaridlari tizimini tashkil etishning xorij tajribalari. Yuridik majburiyatlar operatsiyalarini amalga oshirish tartibi. Davlat xaridini tender savdolari orqali tashkil etish. G'aznachilikda davlat xaridlari tizimini tashkil etishning xorij tajribalari.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *insert jadvali, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A1, A2, A3, A5, Q7, Q8, Q9, Q11]

2.1.7. Davlat xaridini tender savdolari orqali tashkil etish (4 soat)

Davlat xaridini tender savdolari orqali tashkil etishning mazmuni, mohiyati va ahamiyati. Tender savdolarini tashkil etilishi tartibi. G‘aznachilik organlari tomonidan tovar etkazib beruvchilar taklif etgan narxlar bilan muqobil narxlarni solishtirish mexanizmi. Davlat xaridini o‘tkazishdtashkil etishda tovar xom-ashyo birjalari ma’lumotlaridan foydalanish. Shartnomalarni ro‘yxatdan o‘tkazishda tijorat taklifi va uning narx monitoringini tashkil etishdagi ahamiyati. Tender o‘tkazish tamoyillari. Tenderlarni o‘tkazishda oshkoralikni ta’minlash. Qarorlarni qabul qilishning ob’ektivligi. Oziq-ovqat mahsulotlari narxlari monitoringi. Davlat xaridini o‘tkazish mexanizmini takomillashtirish.

Qo‘llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *insert jadvali, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A2, A3, A4, Q8, Q9, Q10, Q12]

2.1.8. G‘aznachilik tizimida yuridik majburiyatlarni ro‘yxatga olinishi ustidan nazorat (4 soat)

G‘aznachilik tizimida majburiyatlarni ro‘yxatga olish ustidan nazoratning zarurligi, tartibi va vazifalari. G‘aznachilik tizimida majburiyatlarni hisobga olishni nazorat qilishning omillari. Majburiyat qabul qilish huquqiga ega mas’ul shaxslar faoliyatini nazorat qilish tamoyillari. Xo‘jalik shartnomasi ustidan nazorat. Moliya organlarida budjetdan mablag‘ oluvchilar bilan tovar (ishlar, xizmatlar) etkazib beruvchilar o‘rtasidagi shartnomalarni ro‘yxatdan o‘tkazish va ularning xarajatlari to‘lovini nazorat qilish tartibi.

Qo‘llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, kontseptual jadval*

[A1, A2, A3, A4, A6, Q8, Q10, Q11]

2.1.9. G‘aznachilik tizimida moliyaviy majburiyatlar bo‘yicha to‘lovlarni amalga oshirilishining nazorati (6 soat)

Moliyaviy majburiyatning yuzaga kelish shartlari va uni tasdiqlovchi hujjatlarni nazorat qilish. Schet fakturalar, ishlar bajarilganligi yoki xizmatlar ko‘rsatilganligini tasdiqlovchi qabul qilib olish-topshirish dalolatnomalari, ish haqi qaydnomalarini nazorat qilish tartibi. Moliyaviy majburiyatning G‘aznachilik Bosh kitobida qayd qilinishi ustidan nazorat. Moliyaviy majburiyatlarni hisobga olinishini nazorat qilish. Qabul qilingan yuridik majburiyatlar, tasdiqlangan budjet rejasi me‘yorida xarajatlarni amalga oshirishni ta’minlash hamda budjet tashkilotlari kreditorlik qarzlarni nazorat qilish. Moliyaviy majburiyatlarning limitini baholash ustidan nazorat. Budjet tashkiloti tasarrufidagi pul mablag‘lari miqdori moliya organi tomonidan tasdiqlangan smeta bilan cheklashni nazorat qilish. G‘aznachilikda pul mablag‘larini samarali boshqarish, moliyaviy majburiyatlarning limitini baholash uchun xarajatlarni amalga oshirish ruxsati (XAOR)ni belgilanishini nazorat qilish. G‘aznachilikda moliyaviy majburiyatlarning qabul qilinishi va to‘lovlarning amalga oshirilishini nazorat qilish. To‘lov arizasi – schet faktura asosida tayyorlanadigan buxgalteriya hujjati, budjet tashkilotining kreditorga ma’lum summani to‘lash uchun g‘aznachilikka taqdim etiladigan topshiriqnoma nazorati.

Qo‘llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A1, A2, A3, A5, A6, Q7, Q10, Q13]

2.1.10. G‘aznachilik tizimida nazoratning xorij tajribalari (4 soat)

G‘aznachilik tizimida nazorat faoliyatini tashkil etish bo‘yicha xorij tajribalari. AQShda g‘aznachilik tizimida nazorat faoliyatining o‘ziga xos xususiyatlari. Yaponiya g‘aznachilik bo‘limi faoliyati. Frantsiyada g‘aznachilik tizimida nazorat faoliyati xususiyatlari. Avstraliya g‘aznachilik departamenti nazorat faoliyati. Rossiya Moliya vazirligi g‘aznachiligi nazoratini tashkil etilishi xususiyatlari. Qozog‘iston Respublikasida g‘aznachilik faoliyati nazoratini tashkil etilishi.

Qo‘llaniladigan ta‘lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A1, A2, A3, A4, A5, Q6, Q7, Q8, Q9, Q10]

2.2 AMALIY MASHGULOTLARNI TASHKIL ETISH BO‘YICHA KO‘RSATMALAR

2.2.1. G‘aznachilik tizimida nazoratning zarurligi, mohiyati (4 soat)

Davlat moliyaviy nazorati tarkibida g‘aznachilik tizimidagi nazoratning o‘rni va xususiyatlari. Davlat budjeti ijrosining g‘aznachilik tizimida nazorat: mohiyati, xususiyatlari va vazifalari. G‘aznachilik tizimida nazoratni tashkil etishning huquqiy-me‘yoriy asoslari. G‘aznachilik tizimida nazoratni samarali tashkil etishga oid xorij tajribalari. Sobiq Hamdo‘stlik davlatlarida g‘aznachilik tizimida nazorat tizimini joriy etish amaliyoti. O‘zbekiston Respublikasida g‘aznachilik tizimi nazorati shakllanishining xususiyatlari va vaziflari. G‘aznachilik nazoratini samarali faoliyatini ta‘minlash yuzasidan davlat tadbirlari va ular ijrosining ilk yakunlari.

Qo‘llaniladigan ta‘lim texnologiyalari: *insert jadvali, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A2, A3, A4, A6, Q8, Q9, Q10]

2.2.2. G‘aznachilik tizimida nazoratning huquqiy asoslari (4 soat)

G‘aznachilik tizimida nazoratning asosiy vazifalari, g‘aznachilik tizimida nazorat bo‘linmalarining funktsional vazifalari. G‘aznachilik tizimida nazoratni tashkil etishning huquqiy-me‘yoriy asoslari. O‘zbekiston Respublikasi Budget kodeksi. O‘zbekiston Respublikasi “Davlat budjetining g‘azna ijrosi to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2002 yil 26 apreldagi 144-sonli qarori, mazmuni va ahamiyati. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2007 yil 28 fevraldagi 594-sonli “Davlat budjeti g‘azna ijrosi tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Qarori. Moliya vazirligi G‘aznachiligi to‘g‘risidagi Nizom, mazmuni va ahamiyati. O‘zbekiston Respublikasi Davlat budjeti g‘azna ijrosi Qoidalarining g‘aznachilik tizimida nazoratni amalga oshirishdagi ahamiyati.

[A1, A2, A3, A4, A5, Q6, Q7, Q8, Q9, Q10]

2.2.3. G‘aznachilik tizimi nazoratni tashkil etish shakllari (4 soat)

G‘aznachilik nazoratini tashkil etishning huquqiy-me‘yoriy asoslari. G‘aznachilik nazoratining tamoyillari, mezonlari va omillari. Davlat budjeti g‘azna ijrosida nazorat organlari ishtirokining miqyosi va mezonlari. G‘aznachilik nazoratining zaruriy elementlari. G‘aznachilikning yagona hisobraqami ijrosi yuzasidan nazorat. G‘aznachilikning bosh kitobi yuritilishi ustidan nazorat. G‘aznachilik organlaridan nazorat. G‘aznachilikning axborot tizimidagi mavjud nazorat. G‘aznachilikda kassa nazorati. Turli bosqichdagi g‘aznachilikning boshqaruv organlari – G‘aznachilik Bosh boshqarmasi tomonidan amalga oshiriladigan nazorat. G‘aznachilik boshqarmalaridagi nazorat. G‘aznachilikning tuman bo‘limlari tomonidan amalga oshiriladigan nazorat. G‘aznachilikning yagona hisobraqami faoliyatining nazorati.

Qo‘llaniladigan ta‘lim texnologiyalari: *insert jadvali, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A2, A3, A4, Q8, Q9, Q10, Q12]

2.2.4. G‘aznachilik tizimida narxlar monitoringini amalga oshirilishi ustidan nazorat (2 soat)

G‘aznachilikda narxlarning shakllanishi ustidan nazorat. Tijorat takliflaridagi narxlarning taqqoslanishi. Tovar xom-ashyo birjalari, bozorlardan ma‘lumotnomalarini nazorat qilish tartibi. Tijorat takliflari nazorati. Ommaviy axborot vositalari va ixtisoslashtirilgan reklama nashrlari orqali tijorat takliflari nazorati. Hukumat kafolati bo‘yicha olingan xorijiy kreditlar, Jahon banki guruhi, ETTB, OTB, Xalqaro hamkorlik Yapon banki, “KfW” banki kabi xalqaro va xorijiy moliya institutlari tomonidan taqdim etilgan xorijiy grantlar mablag‘lari evaziga import qilingan yoki O‘zbekiston Respublikasida ishlab chiqarilgan xom-ashyolar, materiallar, butlovchi qismlar va jihozlarni sotib olish bo‘yicha tender savdolarini tashkil qilish mexanizmi yuzasidan nazorat. Tender savdosi nazorati.

Qo‘llaniladigan ta‘lim texnologiyalari: *insert jadvali, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A1, A2, A3, A5, Q7, Q8, Q9, Q11]

2.2.5. G‘aznachilikda davlat xaridini tashkil etilishi (4 soat)

G‘aznachilikda davlat xaridini tashkil etilishining zarurligi, mohiyati va ahamiyati. G‘aznachilikda davlat xaridini tashkil etilishi mexanizmi. G‘aznachilikda davlat xaridlari tizimini tashkil etishning nazariy va tashkiliy asoslari. G‘aznachilikda davlat xaridlari tizimini tashkil etishning xorij tajribalari. Yuridik majburiyatlar operatsiyalarini amalga oshirish tartibi. Davlat xaridini tender savdolari orqali tashkil etish. G‘aznachilikda davlat xaridlari tizimini tashkil etishning xorij tajribalari.

Qo‘llaniladigan ta‘lim texnologiyalari: *insert jadvali, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A1, A2, A3, A5, Q7, Q8, Q9, Q11]

2.2.6. Davlat xaridini tender savdolari orqali tashkil etish (4 soat)

Davlat xaridini tender savdolari orqali tashkil etishning mazmuni, mohiyati va ahamiyati. Tender savdolarini tashkil etilishi tartibi. G‘aznachilik organlari tomonidan tovar etkazib beruvchilar taklif etgan narxlar bilan muqobil narxlarni solishtirish mexanizmi. Davlat xaridini o‘tkazish tashkil etishda tovar xom-ashyo birjalari ma’lumotlaridan foydalanish. Shartnomalarni ro‘yxatdan o‘tkazishda tijorat taklifi va uning narx monitoringini tashkil etishdagi ahamiyati. Tender o‘tkazish tamoyillari. Tenderlarni o‘tkazishda oshkoralikni ta’minlash. Qarorlarni qabul qilishning ob’ektivligi. Oziq-ovqat mahsulotlari narxlari monitoringi. Davlat xaridini o‘tkazish mexanizmini takomillashtirish.

Qo‘llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *insert jadvali, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A2, A3, A4, Q8, Q9, Q10, Q12]

2.2.7. G‘aznachilik tizimida yuridik majburiyatlarni ro‘yxatga olinishi ustidan nazorat (4 soat)

G‘aznachilik tizimida majburiyatlarni ro‘yxatga olish ustidan nazoratning zarurligi, tartibi va vazifalari. G‘aznachilik tizimida majburiyatlarni hisobga olishni nazorat qilishning omillari. Majburiyat qabul qilish huquqiga ega mas’ul shaxslar faoliyatini nazorat qilish tamoyillari. Xo‘jalik shartnomasi ustidan nazorat. Moliya organlarida budjetdan mablag‘ oluvchilar bilan tovar (ishlar, xizmatlar) etkazib beruvchilar o‘rtasidagi shartnomalarni ro‘yxatdan o‘tkazish va ularning xarajatlari to‘lovini nazorat qilish tartibi.

Qo‘llaniladigan ta’lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, kontseptual jadval*

[A1, A2, A3, A4, A6, Q8, Q10, Q11]

2.2.8. G‘aznachilik tizimida moliyaviy majburiyatlar bo‘yicha to‘lovlarni amalga oshirilishining nazorati (6 soat)

Moliyaviy majburiyatning yuzaga kelish shartlari va uni tasdiqlovchi hujjatlarni nazorat qilish. Schet fakturalar, ishlar bajarilganligi yoki xizmatlar ko‘rsatilganligini tasdiqlovchi qabul qilib olish-topshirish dalolatnomalari, ish haqi qaydnomalarini nazorat qilish tartibi. Moliyaviy majburiyatning G‘aznachilik Bosh kitobida qayd qilinishi ustidan nazorat. Moliyaviy majburiyatlarni hisobga olinishini nazorat qilish. Qabul qilingan yuridik majburiyatlar, tasdiqlangan budjet rejasi me‘yorida xarajatlarni amalga oshirishni ta’minlash hamda budjet tashkilotlari kreditorlik qarzlarni nazorat qilish. Moliyaviy majburiyatlarning limitini baholash ustidan nazorat. Budjet tashkiloti tasarrufidagi pul mablag‘lari miqdori moliya organi tomonidan tasdiqlangan smeta bilan cheklashni nazorat qilish. G‘aznachilikda pul mablag‘larini samarali boshqarish, moliyaviy majburiyatlarning limitini baholash uchun xarajatlarni amalga oshirish ruxsati (XAOR)ni belgilanishini nazorat qilish. G‘aznachilikda moliyaviy majburiyatlarning qabul qilinishi va to‘lovlarning amalga oshirilishini nazorat qilish. To‘lov arizasi – schet faktura asosida tayyorlanadigan buxgalteriya hujjati, budjet

tashkilotining kreditorga ma'lum summani to'lash uchun g'aznachilikka taqdim etiladigan topshiriqnoma nazorati.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A1, A2, A3, A5, A6, Q7, Q10, Q13]

2.2.9. G'aznachilik tizimida nazoratning xorij tajribalari (4 soat)

G'aznachilik tizimida nazorat faoliyatini tashkil etish bo'yicha xorij tajribalari. AQShda g'aznachilik tizimida nazorat faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari. Yaponiya g'aznachilik bo'limi faoliyati. Frantsiyada g'aznachilik tizimida nazorat faoliyati xususiyatlari. Avstraliya g'aznachilik departamenti nazorat faoliyati. Rossiya Moliya vazirligi g'aznachiligi nazoratini tashkil etilishi xususiyatlari. Qozog'iston Respublikasida g'aznachilik faoliyati nazoratini tashkil etilishi.

Qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari: *klaster, toifali jadval, kontseptual jadval.*

[A1, A2, A3, A4, A5, Q6, Q7, Q8, Q9, Q10]

3. MUSTAQIL TA'LIMNI TASHKIL ETISHNING SHAKLI VA MAZMUNI

Mustaqil ta'lim talabaning bajaradigan ilmiy izlanishi bo'lib, G'aznachilik tizimida nazorat faoliyatini o'rganishda fanning biror bir mavzusini to'laroq o'zlashtiradi va mavzu belgilangan shaklda bajariladi. Mustaqil ishni bajarishdan maqsad, talabaning o'qishi davomida olgan bilimni mustahkamlash, chuqurlashtirish va umumlashtirishdan iboratdir.

Mustaqil ta'lim talabalar uchun majburiy o'quv mashg'uloti hisoblanadi va rejali xususiyatga ega. Mustaqil ta'limning mavzular talabalar uchun mustaqil o'rganishlari shart bo'lgan ma'ruzalar va amaliy mashg'ulotlardan tashkil topgan. U talabalarning nazariy bilimlarining mustahkamlash va kengaytirishga, o'qitilayotgan va o'tilgan mavzularni kengroq va chuqurroq o'rganishga hamda dunyoqarashini yana ham kengaytirishga yordam beradi. Shuningdek, mustaqil ta'limga mo'ljallangan topshiriqlar (mavzular) ma'ruzalar mavzulari, amaliy, seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishga qaratilgan. Bundan tashqari, talabalar ayrim nazariy mavzularni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirishlari natijasida, ilmiy maqolalar tayyorlashlari, hamda ilmiy amaliy konferentsiyalarda ilmiy ma'ruzalar qilishlari mumkin. Taqdimot va ma'ruzalar kafedra tomonidan belgilab berilgan hajmda bo'lishi kerak.

“G'aznachilik tizimida nazorat” fani bo'yicha mustaqil ta'limning mazmuni va hajmi taqsimoti

Fan bo'yicha mazmuni	Mustaqil ta'limga oid bo'lim va mavzulari	Mustaqil ta'limga oid topshiriq va tavsiyalar	Bajarish muddatlari
G'aznachilik tizimida	“G'aznachilik	Loyiha ishi	Amaliy

nazoratning mohiyati va ahamiyati	tizimida nazorat” fanining mohiyati, maqsadi va vazifalari	tayyorlash, taqdimot va slaydlar	mashg‘ulot davomida
G‘aznachilik tizimida nazoratning huquqiy asoslari	G‘aznachilik tizimida nazoratning huquqiy asoslari	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
G‘aznachilik tizimi nazoratni tashkil etish shakllari	G‘aznachilikda nazoratni olib borish bo‘yicha meyoriy hujjatlar	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Mavzu yakunida
G‘aznachilikda davlat xaridini tashkil etilishi	Davlat xaridini tashkil etilishi	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
Davlat xaridini tender savdolari orqali tashkil etish	Tender savdolari orqali tashkil etish	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
G‘aznachilik tizimida narxlar monitoringini amalga oshirilishi ustidan nazorat	Auditorlik tekshiruvning bosqichlari	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
G‘aznachilik tizimida yuridik majburiyatlarni ro‘yxatga olinishi ustidan nazorat	Moliyaviy majburiyatlar nazorati	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
G‘aznachilik tizimida moliyaviy majburiyatlar bo‘yicha to‘lovlarni amalga oshirilishining nazorati	To‘lovlarni amalga oshirish	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida
G‘aznachilik tizimida nazoratning xorij tajribalari	G‘aznachilik tizimida nazoratni tashkil etishning xorij tajribalari	Loyiha ishi tayyorlash, taqdimot va slaydlar	Amaliy mashg‘ulot davomida

4. REYTING BAHOLASH TIZIMI

4.1. Reyting nazorati jadvali

Reyting nazorati turlari	Semestr haftalari																			Attestatsiya	Ballar	Saralash ballari
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	20				
JN	0-5			0-6			0-6			0-6			0-6			0-6				0-35	39	
ON	0-17									0-18										0-35		
Σ (JN+ON)	0-70																					0-70
YaN																				0-30	0-30	0
Jami	0-70																			0-30	0-100	56

Izoh: Semestr haftalari soni ta'lim yo'nalishi(mutaxassislik)ning o'quv rejasi va o'quv jarayoni grafigiga muvofiq belgilanadi va farqlanishi mumkin (18-19 haftalar qishki ta'til davri hisoblanadi).

4.2. JN bo'yicha baholash mezonlari

JNda amaliy mashg'ulotlar o'zlashtirilishi bo'yicha yuqoridagi jadvalda keltirilgan semestr haftalari kesimida har bir mashg'ulotda talabaning o'zlashtirishiga mos ravishda mezon asosida 0-2 (yoki har hafta bo'yicha 0-6) ballgacha jami 0-35 ballgacha jamlanishi belgilangan.

4.3. ON bo'yicha baholash mezonlari

ON ma'ruza mashg'ulotlari materiallari asosida bir semestr davomi 2 marta o'tkaziladi. ON bo'yicha talaba jami 0-35 (har birida 0-17 /0-18) ballgacha jamlashi mumkin.

Fanning o'qitilgan mavzulari bo'yicha o'zlashtirish nazorati turli shakllarda o'tkazilishi mumkin. Mazkur fandan ON test sinovi shaklida o'tkazilganda testlar soni va ularga mos ravishdagi mezon 0-17 /0-18 ball kesimida kafedra tomonidan alohida belgilanadi.

4.4. Σ (JN+ON) bo'yicha baholash mezonlari

Σ (JN+ON) 0-70 gacha bo'lgan reyting ballari quyidagi mezonlarga muvofiq umumlashtirilishi belgilangan:

Baholash mezonlari	Reyting ballari		Σ (JN+ON)
	JN	ON	
"G'aznachilik tizimida nazorat" fani mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha har tomonlama chuqur va mukammal bilimga ega. Nazariy va amaliy mashg'ulotlarda G'aznachilik tizimida nazorat faoliyati bilan bog'liq masalalar bo'yicha xulosa va qaror qabul qila oladi, mustaqil mushohada yurita oladi, amalda qo'llay	30-35	30-35	60-70

oladi, mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega .			
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha to'la bilimga ega. Mashg'ulotlarda G'aznachilik tizimida nazorat faoliyati bilan bog'liq masalalar bo'yicha mustaqil mushohada yurita oladi, amalda qo'llay oladi, mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega.	25-29	25-29	50-69
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha qoniqarli bilimga ega. Amaliy mashg'ulotda G'aznachilik tizimida nazorat faoliyati bilan bog'liq masalalar bo'yicha mohiyatini tushuntira oladi, aytib beradi, tasavvurga ega .	20(19)-24	20-24	39-49
Fan mashg'ulotlari mavzulari bo'yicha qoniqarsiz bilimga ega. Amaliy mashg'ulotda G'aznachilik tizimida nazorat faoliyati bilan bog'liq masalalar yuzasidan aniq tasavvurga ega emas, bilmaydi.	0-19	0-19	0-38

4.5. YaN ni baholash mezonlari

YaN “Yozma ish” yoki “Test sinovi” shaklida (0-30) ballgacha belgilan mezon asosida yoki majmualii shaklda Yozma ish + test sinovi shaklida (6/24) ballik tizim asosida o'tkaziladi.

5. DASTURNING INFORMATSION-KOMMUNIKATSION VA USLUBIY TA'MINOTI

Tavsiya etilayotgan mavzular bo'yicha ta'limning zamonaviy, xususan, interfaol metodlari, pedagogik va informatsion- kommunikatsion (mediata'lim, amaliy dastur paketlari, taqdimot, elektron-didaktik) texnologiyalari majmualii tarzda qo'llanilishi nazarda tutilgan. Jumladan, kompyuter dasturlari yordamida talab etiladigan manbalar nazariy-amaliy jihatdan shakllantiriladi va olingan ma'lumotlar o'rganiladi. “G'aznachilik tizimida nazorat” va g'aznachilik operatsiyalari ko'rsatkichlarni avtomatlashtirish borasida amaliy dasturlardan (“G'azna 1”, “G'azna 2”, “G'azna 3”, “G'azna 4”) shuningdek, EXCEL jadval prosessori kabilardan foydalaniladi.

5.1. Asosiy adabiyotalr:

1. Xaydarov M., Suvonqulov A., Sugirbaev B., Nurmatov B. “Davlat budjeti ijrosining g'aznachilik tizimi”. – T.: “IQTISOD-MOLIYA”.2010y.
2. Qo'chqorov T., Xaydarov M. “Davlat budjeti g'azna ijrosining axborot tizimi”. – T.: “IQTISOD-MOLIYA”.2010y.
3. Qosimova G. Davlat budjeti ijrosining g'aznachilik tizimi. O'quv qo'llanma. – T.: “IQTISOD-MOLIYA”. 2008. -372 bet.
4. Qosimova G. G'aznachilik faoliyatini tashkil etish. O'quv qo'llanma. – T.: Iqtisod-moliya. 2005, -248 bet.
5. Qosimova G. G'aznachilik faoliyatini tashkil etish. O'quv qo'llanma. - T.: Iqtisod-moliya. 2005, 248bet.
6. Qasimova G.A. G'aznachilik . O'quv qo'llanma. – T.: “Moliya”. 2013. -487 b.
7. Кучкаров Д.Ж., Принципы организации казначейского исполнения Государственного бюджета Республики Узбекистан. Уч.пос.-Т.:Мир экономики и права. 2005, 138с.

8. Haydarov M., Suvonqulov A., Sugirbaev B., Nurmatov B. Davlat budjeti ijrosining g‘aznachilik tizimi”. O‘quv qo‘llanma. – T.: “IQTISOD-MOLIYA”. 2010. -235 b .

5.2. Qo‘shimcha adabiyotlar:

9. Davlat budjetining g‘azna ijrosi normativ-huquqiy hujjatlar to‘plami. - T.: "KO‘HI-NUR", 2006. – 257 b.
10. Вахабов А.В., Срождиддинова З.Х. Государственный бюджет: Учебник. Т. "Иқтисод-молия", 2006, 625с.
11. Vahobov A., Qosimova G., Jamolov X. Budget-soliq siyosati yaxlitligi: O‘quv qo‘llanma. - T.: Iqtisod-moliya. 2005, 264bet
12. Burxonov U. Davlat xaridi. «infoCOM.UZ». Toshkent-2010.
13. Davlat budjetining g‘azna ijrosi normativ-huquqiy hujjatlar to‘plami. - T.: "KO‘HI-NUR", 2006. - 257 s
14. O‘zbekiston Respublikasi iqtisodiy-ijtimoiy taraqqiyotining mustaqillik yillaridagi (1990-2010 yillar) asosiy tendentsiya va ko‘rsatkichlari hamda 2011-2015 yillarga mo‘ljallangan prognozlar: statistik to‘plam. T.: “O‘zbekiston” NMIU, 2011.
15. Internet saytlari:
www.mf.uz
www.gov.uz
www.lex.uz
www.stat.uz
www.budget.ru
www.undp.uz
www.publicfinance.uz

